

SƏRDAR ƏSƏDİ TANIDAN KİTAB

Professor Qəzənfər Kazımovla şair-publisist Əi Rza Xələfli ədəbi-publisistik qeydlər, xatirələr, şeirlər, təəssürlərdən ibarət olan "Yaşayan Sərdar Əsəd" ("Gənclik", 2023) kitabını oxuculara təqdim edə bilərlər. Kitabda həmçinin şair Sərdar Əsədin öz yaradıcılığından da bəzi nümunələr özünə yer alıb ki, bu da şair Sərdar Əsəd dünyası ilə birbaşa tanışlığa imkan yaradır. Yəni şair haqqında burada özünə yer alan ədəbi-publisistik yazılar fonunda şairin öz əsərlərinin də eyni kitabda getməsi eynəniliyi daha da artırmağa xidmət edir.

Professor Elçin Mehəliyevin redaktor yazısı olaraq "Qalmasın boynumda bir günah, babal" gedən ön sözündən sonra Sərdar Əsəd haqqındakı geniş həcmli "Yaşam yolu" (Yaşar Əsədov) adlı yazıda oxucular nakam şairin keşməkeşli ömür yolu olan həyat və fəaliyyəti barədə əhatəli məlumat əldə bilərlər.

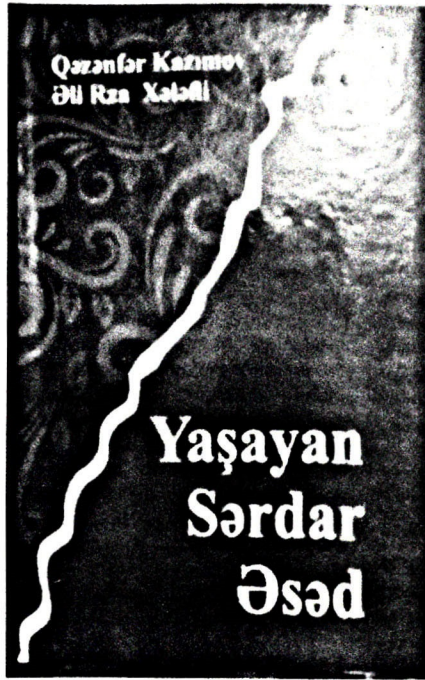
Ardınca şairin övladlarının - Qoşqar, Yaşar və Nazlı Əsədovların "... Və daha bir neçə söz" başlıqlı yazıları da Sərdar Əsədin yubileyi işığında söylənməklə oxuculara müəyyən məlumatlar aqah olur.

Kitabın bundan sonrakı hissəsi "Yaşayan Sərdar Əsəd" bölümü ilə təqdim olunur. Bölməyə epigraf olaraq professor Qəzənfər Kazımovun və yazıçı-publisist Ə.R.Xələflinin aşağıdakı fikirləri verilib: "Sərdarın mövzular ələmi çox zəngindir. Həyatın yeniliklərini məhəbbətlə qələmə alır. İctimai həyatın təsviri Sərdarın şeirlərində ön planda idi. Sevgi də, gəncliyin istək və arzuları da yaradıcılığında geniş yer tuturdu. Xüsusən ilk şeirləri öz gəncliyindən doğan sevgi motivləri ilə zəngin idi. Şeir texnikasına yaxşı bələd idi. Lirik və lirik-epik şeirin əksər formalarında qələmini sınıamışdır. Üslubu orijinal idi. Heç kəsi təqlid etmir, heç kəsin yolu ilə getmədi. Həqiqi xalq adamı idi. Xalqın arasında getməkdən, vətənin dağlarını, dərələrini, meşələrini, ovlaqlarını, tarixi abidələrini gəzib-dolaşmaqdan və təsvir etməkdən zövq alır. Zəhmət adamlarını poeziyaya gətirirdi. Vətənin qədim abidələrini, gözəlliklərini vəsf etməkdən iftixar duyurdu" (Qəzənfər Kazımov).

"Yerin alt qatlarında yığılan maqma enerji kütlələri sıxılıb çoxaldıqca özünün təsir gücünü artırır və çox dəhşətli bir təlatümlə yeri yarıb üzə çıxır. Vulkanlar, zəlzələlər yerin təkindəki enerji ilə bağlıdır. Yer çatlayır, sıxılmış enerji azad olur. O başqa məsələdir ki, onun fəsadları zəlzələlərə çevrilir, yerin üstünə bir çox hallarda fəlakət gətirir. İnsan qəlbi də belədir. Bəzən həyatda ən müqəddəs dileklərinin təsdiqini tapa bilməyən insan bu qəzəbləri ürəyinə yığır". (Ə.Xələfli s.38)

Prof Q.Kazımovun "Şair Sərdar Əsəd" adlı 90 illik yubileyi işığında qələmə aldığı yazıdan oxuyuruq: "Sərdar Əsəd (Sərdar Heydər oğlu Əsədov) 9 may 1930-cu ildə Cəbrayıl rayonunun Soltanlı kəndində anadan olmuşdur.

Atası Heydər kişi mehriban və zəhmətkeş bir kənd əhli, anası Həsəyə xanım təhsil görməmiş qadın idi. Heydər kişi cavanlığında igid bir oğlan olmuş, başı üstə at çapar, çapa-çapa tullanıb atın belində ayaq üstə durarmış. 20-ci illərdə Sovet hökumətinə qarşı mübarizə aparan Qaçaq Həsənin dəstəsinə qoşulmuş, nəhayət, bu hökumətin müvəqqəti olmadığını, xalqın xeyrinə çalışdığını görərək qaçaqlardan ayrılmış, kəndə - öz evinə

qayıtmışdır. Lakin hökumət tərəfindən ailəlikcə Sibərə sürgün edilmişdir. Körpə övladları olduğunu nəzərə alan hökumət bir il sonra onları sürgündən azad etmişdir. Həmin körpə Sərdar idi.

Heydər kişinin Sərdarla yanaşı, iki qızı da var idi. Böyük qızı mənim müəlliməm olmuş, 2-ci sinifdə mənə dərs demişdir.

Sərdarın ibtidai sinifləri bitirdiyi illərdə mənim atam kəndimizdəki məktəbin direktoru idi. Atam məktəbi onilliyə çevirmişdi. Sərdar o illəri yaxşı xatırlayır və ehtiramla danışırdı. Hətta son siniflərdə oxuduğu illərdə bir dəfə bərk əsəb pozğunluğu keçirmiş, gəlib bizim evə girərək atamın böyük şəklini görüb sakitləşmişdi.

Sərdar orta məktəbi əla bitirib, Ağdam Müəllimlər İnstitutuna daxil olmuşdur. Buranı əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra V.İ.Lenin adına APİ-nin dil və ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuş, Ə.Dəmirçizadə, M.Rəfili kimi görkəmli dilçi və ədəbiyyatşünas alimlərdən dərs almışdır" (s.39)

Bu minvalla alim şairin həyat və yaradıcılığı ilə bağlı dolğun və əhatəli yazısı ilə Sərdar Əsədlə bağlı mühüm fikirlər nümayiş etdirir.

Bu yazıdan sonra Ə.R.Xələfli "Təlatümlər qəlbimdədir" adlı yazı ilə S.Əsədin yaradıcılıq dünyasından söz açır və sonda bir maraqlı məqama da toxunur: "Şairin həyat yoldaşı, Əməkdar mədəniyyət işçisi, jurnalistika veteranı Tükəzban Əsədova və ailə üzvləri onun zəngin poetik irsini, arxivini sövq-təbii bir intuisiya ilə, zamanı gəlib çatacaq ümidi ilə qoruyub saxlayıblar. Tükəzban xanım şairin bir vaxt Şuşada olarkən 1972-ci ilin avqust ayında qələmə aldığı Şuşa təəssürlərini redaksiyaya göndərüb. Şeirlər şairin öz əlləri ilə redakte olunub və həmin şeirlərə "Müəllifdən" imzası ilə bir ön söz də yazılıb. Kim nə deyir desin, mən bir həqiqətə inanıram; əsil şairin yazdıqları bütün zamanlar üçündür. Mən Şuşa ilə bağlı müəllif qeydlərini oxuyanda ələ hesab etdim ki, bu qeydlər ələ ötən yay yazılıb. Sanki şairin ruhu həmin o yaralı Şuşanı təzədən gəzib. Və 35 il zamanı qabaqlayaraq gördüklərini sözə çevirib" (Ə.Xələfli s.115).

Mən yazımın əvvəlində əbəs yerə qeyd etmədim ki, kitabda Sərdar Əsədin öz yaradıcılığından örnəklərin də verilməsi

oxucu ilə şair arasındakı tanışlığı daha da yaxınlaşdırır. Əlirza müəllimin işarə etdiyi və təqdir etdiyi S.Əsədin Şuşa ilə bağlı təəssürləri - "Şuşa tumurcuqları" yazısı da kitabda gedib və istərdim ki, elə o yazını burada da oxuculara bir daha çatdırım:

"Keçən ilin (1972-ci ilin - Ş.A.) yayında yolum Şuşaya düşmüşdü. Buraya axırıncı gelişimden on iki il keçirdi. Yaşılıqlar qoynunda təzə ağ binaları, ağ çiçək açmış Şuşanı hələ də layiqincə yazılmayan gözəl və ebedi bir şeir kimi dinləyib oxudum...

Oxuyub dinlədim...

Mürəkkəb və maraqlı tarixi hadisələr, təkrarolunmaz təbii abidələr və heyretətamiz qaya heykəlləri ilə şəhər sanki yenidən qarşıma çıxdı. Dərin dərə, sirlı, iz itirən meşəli, nəğmələri təmənnaşız bülbüllü, gəzintiləri tez-tez dayandıran, enişli-yoxuşlu yolları dirsək-dirsək, doğram-doğram döngəli, bulaqları zərif zümzüməli, muğamı zirvə çağırışlı bu dağıstü şəhərdə dağların üst mərtəbəsində bir-birinə qovuşan real, romantik, nikbin-qəmli, canlı hekayətci, dilavər lövhələrin yorulmaz dinləyicisinə, oxucularına çevrildim.

Şuşanın ikinci fərqi və ziddiyyəti, xüsusən bahar və yay vaxtlarında gediş-gəlişli, qonaq-qaralı olmasındadır. Qərbdədir ki, çoxdan soraqladığın könlünə düşən dost-tanışla Şuşa "təsədüfündə" görüşə bilərsən; Respublikamızın hörmətli dil və ədəbiyyat müəllimlərindən - 1949-cu ildən yaxşı tanıdığım unudulmaz dostum ağdamlı Sabir Rəhimovla mənə də Şuşa rastlaşdırdı. O günlər - ata Sabirin bir övladı da Şuşa yüksəkliyində dünyaya gəldi... Vərdişimə görə, ona da bildirmədiyim yaradıcı "iş üslubundan" - zəminli şeir hissi axtarımdan Sabir Rəhimov, deyərsən xəbərdar olmuşdu. Bunu mən oğlumla geri qayıdanda onun incə xəfifliyə açılan məmnun gülümsəmələrindən sezmə bildim...

Şuşa - müxtəlif yerlərdən hər gün, hər saat maşınlarla tövsiyə-tövsiyə gələn, dolub-boşalan səyyar müşahidəçilər, fotomüxbirlər, tarixçilər, etnoqraflar, ədəbiyyat və incəsənət işçiləri, habelə jurnalistlər şəhəridir. Burada böyüklü-küçüklü hamı gözüaçıq səyahətçi, qeyd və şərhçi, dincələn və turistdir. Azərbaycana və ölkəmizin digər ərazilərinə qabiliyyətli, istedadlı və görkəmli şəxsiyyətlər çıxara bilən abidələr, mənzərələr, sərgisi təmiz, mavi hava yelkəni Şuşa - müəllimlərimizin, pioner və məktəbilərimizin də seve-sevə gözdikləri, gözə-göe dincəldikləri, mənbələri bitib-tükənməz, sinəsi dolu guşələrindəndir.

Aşağıdakı şerlər də orada ayaq tutub dirçəlmiş, orada yaranmışdır" (s117-118).

Bu qeydlərin davamında isə "Şuşada - Şüştər" silsiləsi adı altında S.Əsədin 8 şeiri verilmişdir.

Kitabda Tükəzban Əsədova, H.Mirələmov, Tahir Kazımov, Ləman Abbaszadə, Elçin Kamal, Əjdər Fərzəli, Şakir Albalyev, Fəriz Çobanoğlu, İlyas Tapdıq, Əlibala Zalov, Şəddat Cəfərov, Zaur Əbülfotoğlu, Ramiz Heydər, Eldar Şahvələdi, Cavad Cavadlı, Şamxəlil Məmmədov, Hafiz Rüstəm, Yusif Dirili kimi dəyərli qələm sahiblərinin də şair Sərdar Əsəd işığında yazıları verilmişdir. Şairin ömür və yaradıcılıq yolunun səhifələri "Yaşayan Sərdar Əsəd" kitabının səhifələrinə köçürülüb oxuculara çatdırılmışdır.